

Чорний А. М.,

кандидат психологічних наук,
доцент кафедри прикордонного
контролю, факультету безпеки
державного кордону,
Національна академія Державної
прикордонної служби імені Богдана
Хмельницького,
(м. Хмельницький, Україна)

Чайка Т. Ю.

здобувачка вищої освіти факультету
правоохоронної діяльності,
Національна академія Державної
прикордонної служби України імені
Богдана Хмельницького
(м. Хмельницький, Україна)

НОРМАТИВНО-ПРАВОВЕ ТА ОРГАНІЗАЦІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ

Сучасний стан міжнародної безпеки та збройна агресія росії ставлять перед Україною серйозні виклики, що загрожують її суверенітету та територіальній цілісності. Такі обставини зумовлюють необхідність актуального вивчення проблеми національної безпеки, зокрема визначення ефективних шляхів та механізмів її забезпечення. Вирішення цих проблем передбачає, насамперед, визначення основних принципів національної безпеки і оборони, цілей та засад державної політики, які гарантуватимуть захист суспільства та кожного громадянина від потенційних загроз.

У системі нормативно-правового регулювання національної безпеки України базовий, тобто перший рівень, посідають Конституція України та Концепція національної безпеки України. У цих документах визначено ключові орієнтири державної політики у сфері безпеки, закладено нормативно-правові засади діяльності суб'єктів, відповідальних за її забезпечення, а також окреслено основні принципи організації, функціонування та взаємодії відповідних інституцій [3; с. 277].

Наступний рівень формують нормативно-правові акти, які конкретизують норми функціонування державних органів і структур, що беруть участь у реалізації заходів національної безпеки, визначають їхні функції, завдання, повноваження та напрями роботи. До цього рівня належать:

– Закони України: «Про національну безпеку України», «Про Раду національної безпеки і оборони України», «Про Національну поліцію України», «Про Службу безпеки України», «Про Національну гвардію України», «Про Службу безпеки України», «Про контррозвідувальну діяльність», «Про

Державну прикордонну службу України», «Про державний кордон України», «Про Збройні Сили України», «Про Державну митну службу України», «Про оборону України», «Про правовий режим воєнного стану», «Про боротьбу з тероризмом» та інші;

– Кодекси України: Кримінальний, Кримінальний процесуальний, Цивільний, Цивільний процесуальний, Митний, Бюджетний, Господарський, Кодекс цивільного захисту України тощо, які мають безпосереднє відношення до регулювання відносин у сфері національної безпеки України.

До наступного (третього) рівня можна віднести укази Президента України, які є обов'язковими для виконання на всій території нашої країни та визначають стратегічні напрями розвитку національної безпеки і оборони. До цієї категорії належать: «Про Стратегію національної безпеки України» (від 14 вересня 2020 року) – визначає загальні принципи, цілі та напрями державної політики у сфері національної безпеки, «Про Стратегію воєнної безпеки України» (від 25 березня 2021 року) – встановлює ключові завдання та заходи щодо захисту держави у військовій сфері, «Про Стратегію розвитку оборонно-промислового комплексу України» (від 18 червня 2021 року) – регламентує розвиток оборонної промисловості та забезпечення Збройних Сил України необхідними ресурсами, «Про Стратегію інформаційної безпеки» (від 15 жовтня 2021 року) – окреслює напрями захисту інформаційного простору та протидії дезінформації, «Про Стратегію забезпечення державної безпеки» (від 30 грудня 2021 року) – інтегрує різні аспекти безпеки держави і забезпечує координацію дій органів влади та інші.

Четвертий рівень нормативно-правового забезпечення національної безпеки становлять міжнародні договори та угоди, що визначають співпрацю України з іншими державами у сфері безпеки й оборони [2; с. 83]. Прикладом є Угода про асоціацію між Україною та Європейським Союзом (далі – ЄС), яка передбачає зміцнення стабільності, міжнародної безпеки й антикризової взаємодії. Крім того, у 2024 році Україна уклала багатосторонні безпекові угоди з низкою держав: Велика Британія, Німеччина, Франція, Канада, Італія, Польща, країни Балтії та інші, які передбачають довгострокову військову, фінансову та технічну підтримку, спрямовану на зміцнення обороноздатності України, відновлення її територіальної цілісності та інтеграцію до ЄС та НАТО.

Наступний рівень системи нормативно-правового забезпечення національної безпеки України становлять акти Кабінету Міністрів України, який у межах своїх повноважень видає постанови та розпорядження з питань безпеки держави. Нормативно-правові акти Кабінету Міністрів України приймаються на основі Конституції, законів України та указів Президента і конкретизують механізми реалізації державної політики у сфері безпеки. Серед них можна назвати такі, як: «Про схвалення Стратегії інтегрованого управління кордонами на період до 2025 року», «Про схвалення Стратегії енергетичної безпеки», «Про схвалення Стратегії продовольчої безпеки України на період до 2027 року та затвердження операційного плану заходів з її реалізації» та інші.

До наступного (шостого) рівня належать міжвідомчі нормативно-правові акти, які визначають порядок взаємодії між суб'єктами системи забезпечення національної безпеки за окремими напрямками їх діяльності.

Сьомий рівень охоплює нормативно-правові акти, що розробляються міністерствами та іншими органами виконавчої влади у межах їхніх повноважень. Такі документи – накази, інструкції, положення, програми тощо приймаються на основі чинного законодавства та актів Президента і Кабінету Міністрів України. Вони визначають порядок реалізації функцій у різних сферах національної безпеки та є обов'язковими для виконання всіма підпорядкованими установами. Прикладами таких органів є Міністерства закордонних справ, енергетики, оборони, економіки, внутрішніх справ, аграрної політики та інші.

Восьмий рівень нормативно-правового забезпечення національної безпеки становлять локальні нормативні акти, що приймаються місцевими органами влади та управління. Вони регулюють питання безпеки на місцевому рівні і є обов'язковими для виконання усіма підприємствами, установами та громадянами у межах відповідної території [1; с. 92].

Таким чином, нормативно-правове та організаційне забезпечення національної безпеки України побудоване за багаторівневою системою, де кожен рівень виконує визначені функції – від закріплення основних принципів у Конституції та стратегічних документах до конкретизації завдань і повноважень у локальних нормативних актах. Така структура забезпечує комплексне регулювання діяльності суб'єктів сектору безпеки і оборони, координацію їхніх дій та ефективне реагування на сучасні загрози державному суверенітету, територіальній цілісності та національним інтересам України.

Список використаних джерел:

1. Банар С. Е., Юшкевич О. Г. Нормативно-правове забезпечення національної безпеки. *Наука і оборона*. 2022. № 4. С. 92–95.

2. Гончаров В. С. Актуальні аспекти теоретичної платформи адміністративно-правового регулювання діяльності суб'єктів сектору безпеки і оборони. *Наука в умовах воєнного стану: пошуки, проблеми, перспективи розвитку*. 2023. № 2. С. 83–87.

3. Хаустова В. Є., Губарева І. О., Трушкіна Н. В. Нормативно-правове та організаційне забезпечення національної безпеки в Україні. *Бізнес Інформ*. 2024. № 11. С. 277–293.